

החלטת הממונה על המשמעת

פסק דין

1. הנקבלת היא תלמידת שנה א' בחוג ללימודי הפרעות בתקשורת שבבית הספר למקצועות הבריאות. ביום 15.2.22 התקיימה בחינה בקורס "פונטיקה חינוכית", אליה הייתה רשומה הנקבלת. הבחינה הייתה מקוונת עם השגחה בזום. למספר מצומצם של תלמידות שאין בביתן אינטרנט יציב, וביניהן הנקבלת, אושר להיבחן בקמפוס האוניברסיטה. הוראות הבחינה אסרו על שימוש בחומר עזר כלשהו, למעט דף טיוטה ריק אשר נסרק ואושר על ידי המשגיחות. כארבעים וחמש דקות לאחר תחילת הבחינה נכנס רכז הבחינות לחדר שבו נבחנה הנקבלת ומצא על השולחן, בסמוך לה, דף מודפס שהכיל חומרים האסורים לשימוש בבחינה. על פי כתב הקובלנה, במעשה זה עברה הנקבלת עבירות של הפרת הוראות המתייחסות לבחינה, לפי סעיף 29.4 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח), והונאה בבחינה לפי סעיף 29.3 לתקנות המשמעת – סטודנטים (תשס"ח).
2. הנקבלת כפרה הן בעבירת ההונאה והן בעבירה של הפרת הוראות.
3. רכז הבחינות העיד בפניי כי הוא נכנס לחדר שבו נבחנה הנקבלת (ותלמידה נוספת), כשלושת רבעי שעה לאחר תחילת הבחינה ומצא דף שהכיל חומרים אסורים לשימוש בסמוך לנקבלת. הוא החרים את הדף ואפשר לנקבלת להמשיך להיבחן. רכז הבחינות לא טען שראה את הנקבלת עושה שימוש בדף האמור בשעת הבחינה, אלא רק שהדף היה מונח בהישג ידה.
4. הנקבלת, שהעידה אף היא, לא הכחישה דבר מן הדברים עליהם העיד רכז הבחינות. לטענתה היא הגיעה לחדר שבו התקיימה הבחינה כ- 20 דקות לפני תחילתה והוציאה את הדף, שהכיל לוח עיצורים, על מנת לשננו לקראת הבחינה. מיד כאשר החלה הבחינה היא הניחה את הדף בצד וענתה על שאלות הבחינה מבלי שנתנה את דעתה לדף (ובוודאי מבלי לעשות שימוש בו). במענה לשאלה האם לא ידעה שהימצאותו של דף המכיל חומרים האסורים בשימוש בסמוך לה מהווה הפרת הוראות, ענתה הנקבלת בחצי פה כי מכיוון שהבחינה נערכה בזום היא סברה שההוראות אינן אוסרות על כך.
5. עדותה של הנקבלת לפיה לא הייתה לה כוונה להונות בבחינה אמינה עליי. אני מוצא תימוכין לעדותה בשלושה דברים: ראשית, העובדה שאיש לא ראה אותה עושה שימוש בלוח העיצורים בשעת הבחינה, למרות שהבחינה הייתה מפוקחת באמצעות הזום. ראוי לציין כי הקלטת הבחינה בזום, המהווה ראיה חפצית חשובה שהייתה יכולה לתמוך בעדותה של הנקבלת (או להפריכה), לא הוצגה בבית הדין, עובדה הפועלת לרעת הקבילה. שנית, הציון הנמוך שהנקבלת קיבלה בבחינה, למרות שלוח העיצורים היה מונח בסמוך לה במשך ארבעים וחמש דקות, מחזק את הסברה לפיה היא לא עשתה, ולא התכוונה לעשות, שימוש בחומרים האסורים. שלישית, הדף שהכיל את

החומרים האסורים לא הונח במקום מוסתר אלא היה גלוי על פני השולחן, על אף שהנקבלת ידעה כי בכל רגע יכול משגיח להיכנס לחדר שבו היא נבחנה.

6. לאור האמור אני מזכה את הנקבלת מעבירת ההונאה, מחמת הספק.

7. שונים פני הדברים ביחס לעבירת הפרת ההוראות. לעומת הנטל הגבוה המוטל על הקבילה בבואה להוכיח את היסוד הנפשי של נקבל בעבירת הונאה, הנטל המוטל עליה לעניין היסוד הנפשי בעבירה של הפרת הוראות הוא קל שבקלים. כפי שכתבתי בהחלטה ד/5/2022, מספיקה קלות דעת או רשלנות בדרגה נמוכה ביותר מצדו של הנקבל לצורך הרשעה בהפרת הוראות.

8. במקרה זה הנקבלת ידעה, ולכל הפחות הייתה יכולה וצריכה לדעת, כי אסור היה לה להניח חומרים אסורים בשימוש בסמוך לה, ובהישג יד, בשעת הבחינה. זוהי היתממות מצדה לטעון כי היא סברה שבשל היות הבחינה בחינה מקוונת חל שינוי בכללים.

9. לכן, אני מרשיע את הנקבלת בעבירה של הפרת הוראות.

10. הצדדים נחלקו גם לעניין העונש.

11. הנקבלת טענה כי יש להקל בעונשה ולהסתפק בפסילת הבחינה ובהרחקה על תנאי. הטעם לכך הוא שניסיונות אישיות של הנקבלת הביאו לכך שהיא נכשלה בשני קורסים. פסילה של הקורס נשוא הקובלנה משמעותו כישלון שלישי, שדינו הרחקה אוטומטית מן האוניברסיטה מסיבות אקדמיות. כתוצאה מכך, עונש של פסילת קורס, שאינו חמור במיוחד במצב הרגיל, משמעותו המעשית במקרה של הנקבלת הוא הרחקה בפועל מן האוניברסיטה, עונש חמור לכל הדעות.

12. הקובל טען מנגד כי מדובר בהפרת הוראות בדרגה חמורה, המחייבת לכל הפחות פסילה של הקורס, אם לא עונש חמור יותר. לגרסת הקובל בית הדין אינו רשאי להביא בחשבון בגזירת העונש את תוצאותיו החיצוניות, ובהן שינוי במעמדה האקדמי של הנקבלת, אלא אך ורק שיקולים הקשורים בביצוע העבירה.

13. אני מסכים עם הקובל כי מדובר בהפרת הוראות בדרגה חמורה, אשר במצב הרגיל מצדיק פסילה של הקורס. עם זאת, אני מקבל את עמדתו של הקובל לעניין סמכות בית הדין להביא בחשבון בגזירת העונש השפעות חיצוניות שיהיו לגזר הדין על נקבל או נקבלת ספציפיים, ובכלל זה השפעותיו על מעמדם האקדמי באוניברסיטה.

14. לעניין זה אני גוזר גזירה שווה מן המשפט הפלילי. חוק העונשין מתיר במפורש לבית המשפט, בבואו לגזור את העונש המתאים לנאשם, להתחשב "בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה" ובכלל זה "הפגיעה של העונש במשפחתו של הנאשם" או "הנזקים שנגרמו לנאשם מביצוע העבירה ומהרשתו", ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם (ראו סעי' 40 לחוק העונשין, תשל"ז-1977). לא זו אף זו, החוק ממשיך וקובע כי "אין בהוראות סעיפים 40ט [נסיבות הקשורות בביצוע העבירה] ו-40יא [נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה] כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לשקול נסיבות נוספות הקשורות בביצוע העבירה לשם קביעת מתחם העונש ההולם, וכן נסיבות

נוספות שאינן קשורות בביצוע העבירה לשם גזירת העונש המתאים לנאשם" (ראו סעי' 40 יב לחוק העונשין).

15. עיינו הרואות כי בית המשפט מוסמך להטיל עונש שלוקח בחשבון את נסיבותיו של נאשם ספציפי, ולהביא בחשבון בגזירת העונש שיקולים שאינם קשורים בביצוע העבירה. אם בית המשפט מוסמך להתחשב שיקולים אלה, קל וחומר שבית הדין המשמעותי, שבו חלים כללים גמישים הרבה יותר, מוסמך להתחשב בהן.

16. אני סבור שהטלת עונש של פסילת קורס, אשר משמעותו המעשית היא הרחקה בפועל של הנקבלת מן האוניברסיטה, אינו עונש ההולם את העבירה שביצעה הנקבלת. עם זאת, יש להטיל על הנקבלת עונש ההולם את חומרת העבירה שביצעה.

1. לאור כל האמור, אני גוזר את עונשה של הנקבלת כדלקמן:

א. פסילת הבחינה נשוא הקובלנה.

ב. הרחקה בפועל של סמסטר אחד מן האוניברסיטה, שתחל בתחילת סמסטר ב' תשפ"ג. הנקבלת רשאית להמיר את ההרחקה בפועל ב-20 שעות עבודות שירות לתועלת הציבור, שייעשו בתיאום עם המדור למעורבות חברתית בדקנאט הסטודנטים. על הנקבלת לסיים את כל השעות עד תחילת סמסטר ב' תשפ"ג, וסיומם יהווה תנאי לחזרתה לספסל הלימודים.

ג. הרחקה על תנאי מן האוניברסיטה שני סמסטרים למשך שנתיים.

ניתן היום, 2.8.2022, בהיעדר הצדדים.

יפורסם ללא שם התלמידה.

פרופ' יששכר רוזן-צבי
הממונה על המשמעת